

**PWYLLGOR CRAFFU PERFFORMIAD AR Y CYD
(CYFARFOD CYMUNEDOL O BWYLLGORAU CRAFFU DECHRAU’N DDA,
BYW’N DDA, LLE A ADNODDAU)**

Cofnodion cyfarfod Hybrid Eithriadol a gynhaliwyd ar 11 Chwefror, 2026

Mae agenda’r Pwyllgor ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn bresennol: Y Cynghorydd J. Protheroe (Cadeirydd); Cynghorwyr J. Aviet, G.M. Ball, G. Bruce, C.A. Cave, C.E.A. Champion, A.M. Collins, P. Drake, V.P. Driscoll, C.P. Franks, E.J. Goodjohn, E. Goodjohn, S.M. Hanks, N.P. Hodges, M.J. Hooper, C. Ianucci-Williams, Dr. I.J. Johnson, S. Lloyd-Selby, B. Loveluck-Edwards, J. Lynch-Wilson, N.B. Marshallsea, J.M. Norman, H.M. Payne, S.D. Perkes, I.A.N. Perry, C. Stallard, N.C. Thomas a S.T. Wiliam.

Aelod Cyfetholedig: Dr. M. Price (Eglwys Gatholig Rufeinig).

Hefyd yn bresennol: L. Burnett (Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau), R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg), G. John (Aelod Cabinet dros Hamdden, Chwaraeon a Lles) ac M.R. Wilson (Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu).

651 CYHOEDDIAD –

Cyn dechrau busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad canlynol: “A gaf i atgoffa pawb sy’n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio’n fyw yn ogystal â’i recordio dros y rhyngwrdd a bod y recordiad hwn yn cael ei archifo i’w wyllo yn y dyfodol”.

652 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain gan Gynghorwyr I.R. Buckley, S. Campbell, W. Gilligan, W.A. Hennessy ac E. Penn.

653 COFNODION –

ARGYMHELLWYD – Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 16 Rhagfyr, 2025 gael eu cymeradwyo fel cofnod cywir.

654 DATGANIADAU O DDIDDORDEB –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

655 CYNIGION AR GYFER YMGYNGHORI AR GYLLIDEB GYCHWYNNOL
2026/27 A CHYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOLIG 2026/27 I 2030/31 (CYF) –

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid yr adroddiad ynghylch cynigion cyllideb y Cyngor a rhoddodd drosolwg o'r penawdau allweddol, gan gynnwys bod y Cyngor yn wynebu tua £28m o bwysau yn 2026/27, a oedd yn cyfateb i tua £84m dros y tymor canolig. Nodasant fod bwlch o £6.584m, a oedd yn cael ei fodloni gan ostyngiadau mewn costau pensiwn (£3.812m) ochr yn ochr ag Ail-lunio ac arbedion (£2.772m), a oedd yn is na'r blynyddoedd blaenorol. Rhanasant fod y Cyngor yn parhau i fod yr ail Gyngor â'r cyllid isaf fesul pen o'r boblogaeth yng Nghymru ac yn gwario'n sylweddol uwchlaw ei asesiad anghenion fformiwla dybiannol ar gyfer Addysg a Gwasanaethau Cymdeithasol, a bod y Dreth Gyngor wedi'i modelu ar gynnydd o 5.5%.

Rhannasant ymhellach yr amserlenni sy'n gysylltiedig â'r gyllideb, gan gynnwys o amgylch y setliad dros dro ym mis Tachwedd, y cytundeb dros dro a rannwyd ym mis Rhagfyr cyn i'r setliad terfynol gadarnhau'r codiad o 4.3% gael ei gadarnhau ar 20 Ionawr, a nododd ei fod yn dal i fod yn rhan o lobïo Llywodraeth Cymru am setliad aml-flwyddyn.

Rhoddodd y Pennaeth Cyllid drosolwg o daith y Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) a ddangosodd y sefyllfa ar 4 Rhagfyr 2025, ac fe'i diweddarwyd wedyn i adlewyrchu pwysau pellach, setliadau, ac effaith arbedion a lleihau'r gronfa bensïwn, a arweiniodd at gyflwyno'r gyllideb. Rhoddodd drosolwg o'r pwysau a nodwyd o fewn y gyllideb gan gynnwys £3.224 miliwn mewn buddsoddiad, £0.714 miliwn oherwydd demograffeg, £11.694 miliwn oherwydd chwyddiant cyflogau, £5.971 miliwn oherwydd chwyddiant cyffredinol, £0.060 miliwn oherwydd cyfalaf ariannol ochr yn ochr â phwysau eraill fel gofal cymdeithasol ac ysgolion a oedd yn dod i gyfanswm o £6.064 miliwn. Yna rhoddodd drosolwg o arbedion gan gynnwys y rhai sy'n gysylltiedig ag incwm £436,000, Caffael £50,000, Trawsnewid Gwasanaethau £1.557 miliwn ac arbedion Tactegol, £729,000, a thynnodd sylw at sut y lleihawyd yr arbedion hyn o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol.

Yna gwnaethant gyflwyno'r cynnydd arfaethedig yn y Dreth Gyngor sy'n cael ei fodelu ar 5.5%, gyda chynigion yn ystyried 6.5% hefyd, gyda'r ddwy gyfradd yn golygu y byddai Bro Morgannwg yn dal i fod â'r Dreth Gyngor isaf ond 5 yng Nghymru ar gyfer eiddo Band D, ac oherwydd y sefyllfa bresennol, roedd rhagor o fanylion wedi'u cynnwys ynglŷn â chyllideb yr ysgolion fel maes proffil uchel, gan nodi sut roedd y Cyngor wedi ariannu'r dyfarniad cyflog yn llawn, wedi buddsoddi £1 miliwn tuag at bwysau hanesyddol, a'i fod yn buddsoddi mewn nifer o gynlluniau megis cymorth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) prif ffrwd (£510,000), Canolfan Adnoddau ADY Cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Bro Morgannwg (£216,000) a datblygu canolfannau adnoddau arbenigol mewn ysgolion yn St Cyres a'r Bont-faen (£193,000).

Daeth y Pennaeth Cyllid i ben drwy ddarparu trosolwg o'r sefyllfa cronfeydd wrth gefn, gydag amcangyfrif o'r balansau tan 2031 yn seiliedig ar y strategaeth gyfredol y gyllideb, gan weld gostyngiad graddol o gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio o

flwyddyn i flwyddyn, a sefyllfa ddiffyg ar draws cronfeydd wrth gefn Ysgolion a fyddai'n cael effaith niweidiol ar gynaliadwyedd ariannol y Cyngor ehangach.

Diolchodd y Cynghorydd Dr. Johnson i'r staff am eu gwaith wrth lunio'r gyllideb a chydabu fod y sefyllfa ariannol gyffredinol wedi gwella yn ystod y misoedd diwethaf, yn bennaf oherwydd cefnogaeth Plaid Cymru i gyllideb Llywodraeth Cymru i gynyddu cyllid ar gyfer llywodraeth leol. Roedd yn cydnabod bod llai o doriadau arfaethedig i wasanaethau na'r blynnyddoedd blaenorol a'r effaith gadarnhaol y byddai hyn yn ei chael ar drigolion. Yna fe wnaeth fyfyrion yn seiliedig ar y gronfa bensiwn a'r incwm uwch; roedd yn ansicr ynglŷn â'r cynnydd arfaethedig i'r Dreth Gyngor a oedd yn uwch na chwyddiant. Roedd yn cwestiynu a fyddai'r miliwn ychwanegol ar gyfer Ysgolion yn ddigon gan fod eu dyledion yn sylweddol a holodd p'un a oedd y cyllid a ddarperir ar gyfer Gofal Cymdeithasol yn ddigonol, yn enwedig wrth edrych ar y maint cywir. Yna ceisiodd ddeall a oedd digon yn cael ei wneud i gefnogi uchelgeisiau Bro 2030 ynghylch datgarboneiddio a'r argyfwng natur, ac i ddeall ymhellach y rhesymeg y tu ôl i'r cynnig eilaidd o'r hyn y gallai cynnydd ychwanegol o 1% i'r Dreth Gyngor ei ddatgloi, gan fod cyfeiriad at feysydd fel parciau, gwasanaethau ieuencid a bysus gwledig, ond nid oedd digon o fanylion i alluogi penderfyniad wedi'i ystyried yn llawn.

Ymatebodd y Pennaeth Cyllid y bu llai o doriadau yn y rhaglen arbedion, gyda'r 4 blynedd diwethaf yn gweld £8 miliwn y flwyddyn, ac y byddai rhaglen fwy cymedrol yn caniatáu canolbwyntio a phwyslais i sicrhau'r cyflawniad gorau. Ymatebodd y byddai'r £1 miliwn ar gyfer ysgolion yn helpu gan fod rhai ysgolion a oedd â diffyg bach yn unig a fyddai'n cael eu helpu gan y cyllid ychwanegol hwn, ac adlewyrchodd fod anwadaliwydd o fewn Gofal Cymdeithasol yn seiliedig ar nifer o ffactorau a oedd yn gyrru gorwariant, ond bod gan y Gyfarwyddiaeth drefniadau cadarn ar waith i geisio rheoli hyn, gan gynnwys Bwrdd Cyllideb. Rhannodd hefyd, er nad oedd yn gyffredin o fewn y gyllideb refeniw, fod sawl cynllun yn y Rhaglen Gyfalaf yn cael ei gynnig i gefnogi datgarboneiddio.

Ymatebodd yr Arweinydd, wrth edrych ar y gyllideb, fod tri maes sy'n peri pryder y byddai cynnydd ychwanegol o 1% i'r Dreth Gyngor yn mynd i'r afael â nhw. Roedd y rhain yn cynnwys gwasanaethau ieuencid, gyda phwyslais ar atal, a theimlwyd bod angen hyn ar bobl ifanc, yn enwedig mewn cymunedau difreintiedig ochr yn ochr â gwasanaethau bysus gwledig, gyda rhai o ardaloedd gwledig y sir ar frig graddfeydd amddifadedd oherwydd cysylltedd. Nododd fod angen ystyried beth oedd yn ddigon da a beth oedd ei angen ar y gymuned ac esboniodd hefyd fod parciau yn faes posibl arall wrth geisio statws Baner Werdd gan fod trigolion lleol yn angerddol ac yn gwerthfawrogi'r mannau hyn. Rhannodd y byddai rhagor o wybodaeth am y cynigion hyn yn cael ei rhannu cyn cyfarfod y Cyngor Llawn i gymeradwyo'r gyllideb, gan fyfyrion mai dim ond 31c yr wythnos oedd hi i drigolion Band D, a bod angen diolch i Arweinwyr Cyngor o bob plaid wleidyddol ochr yn ochr â chymheiriaid Plaid Cymru am eu rôl wrth lloïo Llywodraeth Cymru cyn ansicrwydd posibl yn dilyn etholiadau'r Senedd ym mis Mai.

Holodd y Cynghorydd Franks ba mor gadarn oedd y gyllideb, gan fyfyrion ar yr hyn yr oedd yn teimlo fel y methiant presennol wrth ariannu ysgolion. Nododd fod adroddiad cenedlaethol diweddar ESTYN yn rhannu'r risgiau posibl os nad oes gan ysgolion gyllid digonol i ddarparu'r cwricwlwm a cheisiodd ddeall sut y byddai'r gyllideb

arfaethedig yn mynd i'r afael â'r heriau hyn. Myfyriodd hefyd fod y gyllideb priffyrdd yn teimlo'n annigonol, a bod ffyrdd yn chwalu'n ddarnau, gydag atgyweiriadau gradd isel yn arwain at gostau tymor hwy.

Ymatebodd y Prif Weithredwr fod y materion hyn yn gysylltiedig â'i gilydd, a bod angen gwneud dewisiadau anodd i fantoli'r gyllideb ac y byddai Archwilio Cymru yn edrych ar gadernid y gyllideb gyffredinol. Rhannodd hefyd fod angen edrych ar bob un o'r 53 ysgol ar draws y Sir, ond dim ond lleiafrif oedd yn achosi pryder difrifol, lle'r oedd cynlluniau adfer yn anodd, ac er y byddai'n hoffi gwario mwy ar ysgolion a phriffyrdd, roedd angen i'r Cyngor sicrhau bod ei gyllideb yn cael ei rheoli yn unol â hynny.

Ceisiodd y Cynghorydd Franks ddeall ymhellach beth oedd wedi digwydd yn y cyfarfod arfaethedig rhwng ysgolion a'r Cyngor yn dilyn cyhoeddi hysbysiadau cyfreithiol, wrth i'r cyfarfodydd gael eu canslo ar fyr rybudd a datganiad bach i'r wasg gael ei gyhoeddi.

Ymatebodd y Prif Weithredwr nad oedd y gwaith wedi dod i ben, bod cyfarfodydd ar y gweill â saith ysgol, ac y buont yn adeiladol hyd yma wrth geisio dod o hyd i lwybr ymlaen. Nododd fod y cyfarfodydd hyn newydd ddechrau ac y byddai deialog reolaidd i barhau i weithio ar gynlluniau adfer mewn partneriaeth i oresgyn yr heriau ariannol.

Tynnodd y Cynghorydd Ewan Goodjohn sylw at y ffaith bod y buddsoddiad ychwanegol mewn Gofal Cymdeithasol ac Addysg oddeutu £25 miliwn, tua 7% o'r gyllideb refeniw, a bod hyn yn gadarnhaol yn dilyn blynyddoedd o gynnydd i'r Dreth Gyngor ochr yn ochr â gostyngiadau i wasanaethau. Myfyriodd fod y Gwasanaethau Ieuenctid wedi cael effaith gadarnhaol ar y gymuned, gan ddarparu budd i bobl ifanc, yn enwedig y rhai nad oeddent mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, wedi achub bywydau ac wedi helpu i adeiladu'r gymuned ehangach, a bod angen y gwasanaeth yn arbennig yn yr ardaloedd â'r amddifadedd mwyaf, fel ei ward leol ef yn Nhregatwg.

656 CYNIGION RHAGLEN GYFALAF DRAFFT 2026/27 I 2030/31 (CYF) –

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid gynigion y rhaglen, a oedd, yn ei farn ef, yn fwy uchelgeisiol na'r blynyddoedd blaenorol, fel y dangoswyd gan y cynnydd i £129.175 miliwn yn 2025/26 a £451.611 miliwn dros y pum mlynedd nesaf. Rhannodd fod hyn wedi'i ddadansoddi gydag arian o gyllid cyfalaf cyffredinol, derbyniadau cyfalaf, cronfeydd wrth gefn, grantiau a chyfraniadau a benthyca digymorth (y Cyfrif Refeniw Tai y cytunwyd arno yn ddiweddar).

Rhoddodd drosolwg o'r cynigion o fewn y rhaglen gan gynnwys:

- £42.12 miliwn ar adeiladu ysgolion newydd a £2.32 miliwn ar ysgolion presennol a chyfanswm o £92.35 miliwn ar draws y rhaglen 5 mlynedd ar gyfer Dysgu a Sgiliau;
- £18.168 miliwn ar adeiladu cartrefi newydd a £24.158 miliwn ar welliannau i gartrefi presennol a £278.24 miliwn ar draws y rhaglen Gwella Tai 5 mlynedd;

- £3.07 miliwn ar osod wyneb newydd ar ffyrdd ac £1.18 miliwn ar adeileddau ac £16.25 miliwn ar draws y rhaglen 5 mlynedd ar gyfer gosod wyneb ffyrdd newydd ac adeileddau;
- £635,000 ar gynlluniau datgarboneiddio ac £1.815m ar draws y rhaglen 5 mlynedd. (Roedd hyn yn ychwanegol at y cyllid CSN a oedd wedi'i gynnwys yn y gyllideb adeiladu ysgolion newydd uchod);
- £339,000 ar Eiddo Maethu Brys Gwasanaethau Plant a £380,000 ar waith to eiddo'r Gwasanaethau Cymdeithasol gyda gosod ffotofoltäig dros y rhaglen 5 mlynedd;
- £4.6 miliwn rhwng 2026-27 a 2030-31 ar gyfer Llety Arbenigol i Bobl Hŷn (gan gynnwys gofal nyrsio);
- £1.5 miliwn yn 2026/27 ar gyfer rheoli fflyd;
- £4.015 miliwn ar gyfer gwaith sefydlogi llethrau i fynd i'r afael â thirlithriad Marina Penarth;
- £19.786 miliwn Cronfa Ffyniant Bro (a ohiriwyd oherwydd newidiadau yn Llywodraeth y DU);
- £450,000 o'r Grant Creu Lleoedd Trawsnewid Trefi;
- £750,000 o'r Grant Balchder Bro.

Daeth i ben drwy nodi'r camau nesaf ar gyfer y gyllideb, ac yn dilyn y sesiwn Graffu hon, byddai cyllideb ddrafft yn cael ei chyflwyno i'r Cabinet ar 26 Chwefror cyn cymeradwyaeth derfynol yn y Cyngor Llawn ar 9 Mawrth.

Gofynnodd y Cynghorydd Franks a oedd gan y Cyngor y staff a'r arbenigedd sydd eu hangen i gyflawni'r prosiectau a nodwyd, ac i ddeall a oedd dadansoddiad o'r £16 miliwn dros 5 mlynedd ar gyfer ffyrdd oherwydd gallai hyn gael ei ddefnyddio gan ychydig o gynlluniau mawr. Cyngorodd y Pennaeth Cyllid fod y Cyngor wedi bod yn mynd i'r afael â materion sgiliau a gallu ar draws y Cyngor i sicrhau bod y rhaglenni gwaith yn cael eu cyflawni, a bod dadansoddiad manwl o wariant priffyrdd wedi'i amlinellu yn atodiadau'r adroddiad.

Ceisiodd y Cynghorydd Champion ddeall y gwariant a ddyrannwyd i Ysgol Gynradd y Bont-faen, a dywedodd y Rheolwr Gweithredol – Cyfrifeg mewn ymateb fod y dadansoddiad wedi'i gynnwys yn yr atodiadau ac y byddai ar sail piblinell dros 3 blynedd ar gost o oddeutu £20 miliwn.

Myfyriodd yr Arweinydd fod 18 o ysgolion wedi'u cwblhau ers 2018, gyda 3 ar y gweill, ac y bu buddsoddiad o oddeutu £340 miliwn mewn adeiladau ysgolion, a oedd wedi arwain at fuddion cymunedol sylweddol fel rhan o'r gwaith cyfalaf, ac effaith economaidd gadarnhaol ar yr ardal i gyflogwyr ac isgontractwyr, gydag oddeutu 50% o staff lleol o'r ardal a 97% o staff o Gymru, a phwysleisiodd po fwyaf y gallai'r Cyngor fuddsoddi mewn rhaglenni cyfalaf, y gorau fyddai'r canlyniadau tymor hwy.

Croesawodd y Cynghorydd Dr. Johnson y prosiectau cyfalaf a'r buddsoddiad mewn cymdeithas a myfyriodd fod y Cyngor yn ffodus i fod yn un o un ar ddeg o Gyngorau yng Nghymru sy'n gallu adeiladu eu stoc dai eu hunain. Mynegodd fod trigolion bob amser yn synnu at y gost o adeiladu ysgolion, gan gyfeirio at Ysgol Syr Richard Gwynn a gostiodd oddeutu £62 miliwn, ac er ei fod yn croesawu'r Rhaglen Gyfalaf gynyddol o'i chymharu â blynyddoedd blaenorol, nid oedd yn bosibl gwybod

pa gynlluniau fyddai'n cael eu cyflawni yn y flwyddyn ariannol gan y gallai fod oedi y tu hwnt i reolaeth y Cyngor megis gohirio, contractwr neu broblemau cyflenwi. Rhannodd ei fod o'r farn bod angen Ysgol Uwchradd Gymraeg arall yn y sir ar frys gan fod Bro Morgannwg yn agos at fod yn llawn eisoes, o bosibl yng Ngorllewin y Fro, gan geisio deall pryd y byddai hyn yn digwydd gan nad oedd hyn wedi'i gynnwys yn y Rhaglen Gyfalaf eleni.

Rhannodd y Cyfarwyddwr Addysg fod bwriad i adeiladu ysgol gyfun cyfrwng Cymraeg arall ochr yn ochr ag ysgol arbennig cyfrwng Cymraeg ond byddai angen gwneud cryn dipyn o gynllunio i gefnogi'r uchelgais o ddatblygu addysg cyfrwng Cymraeg.

Rhannodd y Prif Weithredwr fod cynllun Porth y Gorllewin yn agosach nag erioed a bod gan hyn gefnogaeth y Bwrdd Iechyd mewn egwyddor erbyn hyn, ac y byddent yn edrych at Lywodraeth Cymru am y brif ffynhonnell gyllid ar gyfer ysgol cyfrwng Cymraeg arall, ochr yn ochr â chytundebau Adran 106, a bod angen i ddarnau lluosog o jig-so cymhleth ddod at ei gilydd i ddatgloi hyn, ond y dylai hyn fod yn cael ei ddwyn ymlaen mewn cynigion yn y dyfodol.